

Cpl

51-5

D. D.

NUTRIX NOVERCA,

44
BS

QUAM

INDULGENTE EXPER. & NOBILISS. FAC.
MED. IN ILLUSTR. ACAD. UPSAL.

PRÆSIDE

VIRO NOBILISS. & EXPERIENT.

DN. DOCT. CAROLO LINNÆO,

S:Æ R:Æ M:TIS ARCHIATRO,

MED. ET BOT. PROFESSORE REG. ET ORD.

ACAD. IMP. N. C. MONSP. STOCKH. BEROL. TOLOS.

UPSAL. SOCIO,

BREVITER SPECIMINE ACADEMICO DELINEATAM

PUBLICE EXAMINANDAM SISTIT

FREDERICUS LINDBERG,

SUDERMANNUS.

IN AUDIT. CAROL. MAJ. D. VII NOVEMB.

ANNI MDCCLII.

HORIS ANTE MERIDIEM SOLITIS.

52

UPSALIÆ,

Typis LAUR. M. HÖJER, Reg. Acad. Typogr.

Dygdådla Fru PASTOR/kan

Frü **CHRISTINA
SVANHALS,**

Min Hógtårade K. MODER.

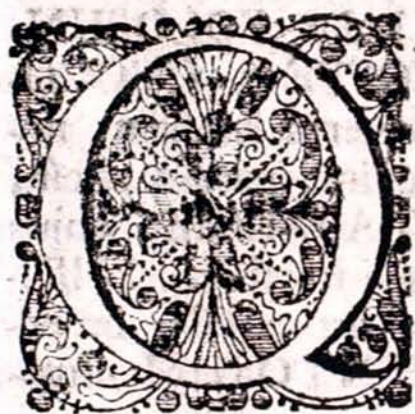
En lofflig wana, att med ett wórdadt eller álskat namn pryda de frámsta bladen, af ett i liuset frambragt snillefoster, har redan för våra tider, wunnit rätt af urminnes háfd. Hedenhós Skalder ráknade för högst nödigt att börja sina qwåden med diktade Gudar och Gudinnors beróm; smickran och láttrogenhet gofwo the följande tidewarf anledning att införa Konungars och Förstars Hóga Personer, bland wórdade Gudomligheter; sielfkiårlek och inbillad sina egna Stamfaders hóghet upförde anhörige ock Wänner til samma hógd. Nu sedan ett högre lius ock grundeligare underwisning framalstrat hos sednare werldenes folk ett mögnare tanckesätt, behålles denna sed, allena att wisa huru såsom wórdnad för ómlinte wálgynnare, finnes i o-skiljacketigt följe med swett och móda, att tiena det almánna. I hwilket affeende, jag ock tunnit mig föranlåten át Min K. Moders wårda namn helga thetta arbete som ett litet wórdnadsoffer. Jag hoppas att Min K. Moder af ómt hiertelag emot gifwaren icke ogunstigt anseer gáfwans ringhet. Enår försynen och ett blidare óde behaga tildela mig högre förmógenheter, án nu, skall ár-kánslan blifwa kraftigare, án igenom några ohóffade talesätt. Imedlertid skal jag aldrig återwánda att anropa det Gudomeliga wáfendet för Min K. Moders wálgång och trefnad; Himmelen gióre Min K. Moders dagar sälla och så med hugnad och nöije upfylde, som jag af hiertat ónskar; under det jag all min tid framhárdar

Min Hógtårade K. MODERS

Lydigste Son
FREDRIC LINDBERG.

B. S.

Uæ detrimenta inconstans illa vivendi ratio, & res novandi studium prorsus continuum, generi humano, ac Europæis præcipue gentibus adferat, facile quisque perspiciamus; & tot se malorum species offerunt, ut verba tandem deficerent singula enumeratum: Quis enim ignorat, vanitati adeo mancipatos esse mortales, ut tamquam atrocissimo tyranno turpem ei serviant servitutum; vel potius ruptis licentiam hominum carceribus, fræna omnia, quæ æquum & honestum imponit mordere ac respuere? Conferat quis mores nostros ipsi naturæ adversantes, cum antiqua & ingenua simplicitate, & statim, quanta onera cervicibus suis imposita velint miseri hujus ævi homunciones, deprehendet: Ciborum apparatus nil nisi luxus est; pretiosa illa **CONDIMENTA**, ex

Indiis adportata, nobisque frequentissima, veteribus erant ignota; SACCHARUM ipsis non erat, nisi unicum illud Tabaxir, quod in Pharmacopoliis reservabatur, jam apud opulentiores, plus dulcis hujus materiæ, quam salis consumitur. Doliaria moderna VINIS, ex toto terrarum orbe conquistis abundant; nam, quæ mittunt vicinæ Europæ regiones non sufficiunt; Maderæ, Canariis insulis, terrisque Capiti Bonæ spei adjacentibus debiti liquores in nostros usus convertuntur. Ex Asia petimus *Arak*, ex America *Rum*; Potus Indici POLOPUNTIA, BISCHOFF, THEÉ, COFFE & CHOCOLADA, quorum vel nomina veteres latebant, nobis sunt gratissimi, vernaculos enim, parum abest, quin fastidiamus. Ut taceam TABACUM, cujus notitia ac usus, dudum apud nos invaluit. SPIRITUM VINI recentiorum temporum esse inventum nemo ignorat. VESTIMENTORUM mutationes infinitas & frequentissimas, non sine admiratione simul atque indignatione, conspiciere licet, ut tot vestium formas, tot amictus rationes sæpissime ridiculas, Parisiis unquam excogitari, aut inde tanquam ex sede consuetudinis primaria, aut pulcritudinum fonte inexhausto emissas recipi ab alienigenis avide, moleste feras. Lintea, vestesque pelliceæ nostro climati optime accommodatæ nobis displicent. BOMBACIS pappum ex Oriente petitum filamentaque sinensis istius PHALENÆ, nemini non arrident. DOMICILIA nostra, mirum quantum a veteri illa ædificandi ratione, loci utique natu-

turæ conformi recedant. Partes Europæ Boreales Meridionalibus assimilantur; pavimenta lapidea, fenestræ latiores, aulæ ex ultimis Indiis adducta, aliæque vana ornamenta, fastui seculi congrua, nusquam non occurrunt. Neque vero corporibus nostris parcimus, adspernantur scilicet vani homines habitum naturalem, atque ideo artis gymnasticæ magistris formandum tradunt, Puellæ, a primis inde incunabilis, varii generis colobis constringuntur, ut junceæ, qui seculi genius est, evadant. Uterum maternum vix reliquimus, antequam depravata nos excipit consuetudo, atque etiam id ipsum, quod natura concessum nobis voluit, denegat; **LAC** nempe maternum, hoc temerario consilio, quod nec Balenæ, nec immanissimæ Leænæ, aut Tigres ubera nuper a se in lucem editis subtrahunt. Dolendum omnino, tam late hoc malum inter homines serpsisse, ut matres, quæ vel minimum sibi supra vulgus sapere videntur, inglorium sibi ducant, propriis infantibus proprias mammas porrigere. Quare non inutilem prorsus operam præstituri nobis videmur, si quædam huc pertinentia, ex regulis diæteticis adferamus. Consuetudini jam jam stabilitæ bellum non indicimus, neque vero eandem penitus sublatam iri, sperare licet; atqui si forte quibus ansam præbuerimus deponendi præjudicia, voti nos compotes factos judicabimus.

§. I.

Confirmat experientia mammas puerperarum intumescere, dum fœtum maturum esse constat,
&

& statim ac excussus est infans, incipit uterus se contrahere, atque deposita sensim crassiori & pulposa substantia, evadit tenuior ac tandem fere membranæus, quo factò, humores uterum petentes, versus mammas repelluntur, quæ ideirco post biduum, cum horripilationibus aperiuntur, & producunt lac illud cum sanguine commixtum, quod *Colostrum* nuncupamus, cujus crasis ac proprietas a lacte puro, ipsi succedente multum differt: nam igni adnotum coagulatur, non secus fere ac ovi albumen, adsumtum denique purgandi vim exserit. Infans, novem mensium spatio, in utero materno, intra Chorion & Amnion inclusus, & instar pulli in albumine suo natantis, nutrimentum per os a liquore, quo undique circumfunditur assumat, per placentam uterinam, tanquam ex vitello, dum ope funiculi umbilicalis ipsi infunditur sanguis maternus; excrementa autem eliminare non potest, prius quam libero expositus aëri, respiraverit; unde fit, ut ex memorato albumine, in intestinis fœtus generentur fœrdes tenaces ac nigrae, velut pix liquida & tenax, quæ medicis *Meconium* dicitur, post partum expellendæ. Alma rerum mater, Natura, infantem adversus omnem elementorum injurias, quibus, relicta sede prima, exponitur, optime munivit: Contextit nimirum *corpuseulum* pituita crassiori, ne fibrillæ & papillulæ tenelli, quid detrimenti capiant; oculis intus præsidio est tunica Halleriana, ne visui noceant subito supervenientes radii solares; aures penitus sunt clausæ, ne soni vehementiores membra-

branis tympani vim inferant; *Naribus* non deest sua intrinsecus pituita, ne graveolentia olfactum nimis feriant. Liquorem denique *nutrimento* recens nato destinavit longe optimum, qui facillime hauriatur, omni acrimonia destituatur, optime nutrit ac digestu haud difficilis sit; quæ proprietates singulæ lacti materno competunt. Ast summopere videndum, ut, antequam nutrimentum recipiat infans, primæ viæ meconio dicto exonerentur, quod retentum degenerabit in matricem ac scaturiginem plurimorum morborum chronicorum, quales sunt, *Tormina*, *Hæctica* puerilis, *Scabies*, alii, quorum exempla in medicorum scriptis passim occurrunt. Ejusmodi autem *purgans*, quod infanti necessarium contendimus, malo ipsi opponi & subiecto adprime convenire debet; quocirca sit, a) formæ liquidæ, b) sufficienti constans vehiculo & pingve, ut tenacitatem meconii dissolvat, totumque tubum purget ac emolliat, c) omni destituatur acrimonia, ne nimis stimulet, aut corrodat sensibilissima adhuc intestina. Hæc vero requisita commodi purgantis, continet *Colostrum*, quod collatis quæ supra diximus, sua natura est liquidum pingve, leniter purgans ac sapidum, ne ab infante respuatur, per integrum itidem biduum operatur, ita ut omnes sordes abluî sperare liceat; cui producendo effectui, unicam medicaminis dosin vix suffecturam, sagax natura prævidit.

LAC MATERNUM ejusdem est materiæ, ac nutrimentum Embryonis; augetur enim, pariter

ter ac uterus post partum pauciores humores recipit, atque ex sanguine, quo nutritur Embryo in utero, lac postea generari, vel inde evidens est, quod res menstrua pellentes, infirmam reddant lactantem matrem. Lac muliebre, ex omnium medicorum sententia, omni alio dulcius est. Quemadmodum igitur ex materia sanguinis chylosa hoc resultat, ita etiam ab ingestis ipsius qualitatem mutari, clarum est: Pari nimirum modo in animalibus illud se habet, ac *emulsio* quaedam ex seminibus facta; mutationes enim easdem subit, postquam e mammis est expressum, stagnat, assumit florem, ex quo parari potest butyrum, & coagulatur in caseum; quantumque valeant mutationes illæ ab ingestis excitatæ, exempla passim obvia nos condocent; sic si absinthium recipiat femina, fit lac amarulentum; si crocum, flavum; atque si allium devoret, foetet. Homines, qua ipsam diathesin humorum variant, aliis nempe crassior est sanguis, aliis tenuior, aliis lenior, aliis acrior; quorundam massa sanguinea scatet atra bili, quorundam acido, nonnulli, ob nimium salis ingestum, acrimonia sunt muriatica: Quoniam autem mammæ secernunt lac ex hac massa sanguinea, fieri nequit, quin simul cum particulis lacteis, etiam peregrini quidpiam adtrahant, quod in feminis, quæ dissimili sunt constitutione, lactis naturam alterat; at pro natura lactis variat nutrimentum infantis, ac proinde diversos in corpore tenello movet effectus. His prima debentur valetudinis stamina, immo vero temperamentum infantis,

tis quod hoc modo contractum, vix ac ne vix quidem postea mutabile. Nec mirum est, illos hereditate quasi a nutricibus accipere etiam animi dotes. Lac videlicet maternum est chylus, quem assumit infans, eo præcipue tempore, quo intestina, propter tenuitatem suam alium ex solidiori nutrimento producere nequeunt, & hinc medicorum canon: *qualis cibus, talis chylus; qualis chylus, talis sanguis; qualis sanguis, talis nutritio; & humores inde secreti.* Dum adhuc in utero jacet infans, saturatur liquoribus, ex corpore materno per placentam uterinam colatis, atque una cum iis quasi naturæ avitæ, boni ac mali, particeps fit; lacti autem, quod postea nutrimentum suppeditat, ac, uti supra diximus, sanguinis naturæ adtemperatur, proprium est, ut jacta fundamenta corroboret ac stabiliat. Adfectus & subitanei animi motus, mutant non tantum liquida, sed ipsa solida corporis, adeo ut hominum pluri- mi, laxioris compagis, ac sequioris præcipue sexus, inde deliquia animi, convulsiones, palpitationes cordis & apoplexiam patiantur, luridi, pallidi, subnigri fiant, ac cholera aut diarrhœa adficientur. Nec desunt exempla infantum, qui in ipso utero, variis morbis, e. g. Hieranoso, Ictero, Epilepsia, adfectibus matris unice oriundis, correpti fuerint. Unde probabile omnino est, mutationes omnes in matre contingentes cum embryonibus communicari, quamquam modum specialioreni ignorant Physiologi. Verbo: liberi, cum ab utero, tum ab uberibus, stamina valetudinis repetunt.

§. II.

Rariora quidem, quam quæ vulgo circumferuntur, exstant exempla matrum, quibus fœtum nutriendi facultatem natura negaverit. Quibusdam tamen hoc contingit, quando nempe, *a*) lacte prorsus destituuntur, *b*) tantillum ipsis profluit, ut proli non sufficiat, *c*) papillis prominulis carent, *d*) aut alio malo pectus habent correptum, & in his casibus nutrices in auxilium esse vocandas, liquido constat. Has quoque maxime necessarias censemus, dum aut ipsa morte, aut alia demum ratione ab infante divellitur mater, vel morbo aliquo graviori, e. g. *Atrophia, Lue venerea, &c.* laborat: Exstant enim exempla earum, quæ, quanquam lue ista venerea in statu graviditatis infectæ fuerant, sanæ tamen constitutionis pepererunt liberos; nulla autem adsunt illarum, quæ, dum hoc morbo premebantur, nulla subsequente contagione, tenellos lactare potuerunt. Plures causas nutrices assumendi, fere ignoramus, ac proinde pauca rarioresque istæ sint, necesse est. Adeoque frustra plurimæ matres, quæ huic officio, sine urgente necessitate se subtrahunt, facum nobis facere gestiunt, dicendo: I:mo lac, quod forte præbere possunt, nutrimento proli non suffecturum, II:o suas vires plus justo debilitatum iri, eo quod chylo, sibi in nutrimentum destinato, priventur, III:o se curam infantum rite agere non posse; cum simul variis negotiis æconomicis maxime necessariis destringantur. IV:am rationem, eandemque primariam subdole reticent, quod nempe

pe maritis suum delectamentum præripiant; si enim hoc in puncto consulimus naturam, sui semper similem, statim convincimur, quadrupeda tantum non omnia, postquam pullos amiserunt, mox prurire, & in amplexus maris ruere. Sic rusticæ vestrobotnienfes, præ aliis nationibus nobis notis, tenellos maxime nutrire solent lacte bubulo, quod anus quædam, dum matres, continuis laboribus economicis extra domum conficiendis, detentæ, lactandi officio vacare nequeunt, loco nutrimenti materni porrigit; & propterea maximæ prolificæ deprehenduntur, verum falsamentis, quibus vescuntur, etiam stimulatæ, facillime concipiunt, ac quotannis pariunt. Porro de penuria lactis, quam feminæ causantur, prius quæri nequeunt, quam per otidium lactando, illi mederi conatæ sunt. Etenim videmus haud raro mulieres, molesta sæpius facta mutatione malarum nutricum, defatigatas & coactas tandem ipsas mammas porrigere; quæ hoc ipso uberiores lactis proventum allegerunt; etiam novimus feminas, quarum continuæ de morbis, e.g. *Cachexia*, *Scorbuto*, &c. plures annos agitata querelæ tum primum cessarunt, cum lactare inceperunt, eo quod illo tempore, possentum, lac purum &c. copiosius adsumserunt, nec amissam tantum valetudinem hac ratione recuperarunt, coloremque faciei restituerunt, sed & pingves factæ sunt. Suis quidem, fatemur, incommodis non carent lactantes, cum interdum ubera vel rumpantur vel excoerentur, vel denique tumores in ipsis generentur,

& lac etiam ipsum destillet; rariores tamen sunt hi casus, neque illis æquiparandi malis quæ sæpius penes matres non lactantes oboriuntur, quales sunt *Scirrbus mammarum* & tristissimum illud subsequens *Carcinoma*.

§ III.

Suas se optime egisse partes persuadent sibi plurimæ matrum, cum nutricem officio perarduo vel mediocriter parem comparaverunt; id vero quod summa attentione dignum, parum curant, quod nempe lac illud peregrinum & spurium domestico ac legitimo multo sæpe deterius sit, atque eam ob causam, non possit non innumeris malis infantem exponere, a quibus alias persisteret immunis.

Omnium enim primo privatur infans Coloistro, quod, uti §. I. notavimus, meconium in intestinis collectum ac retentum expellit, immo necessarium est, ut, nisi hoc ipsum adsumatur, tenellis valetudinem, non nisi infirmam prorsus, polliceri queamus. Nos quidem non fugit, obstetrices hujus loco adhibere *Saccharum penidium*, *Mannam* aliave dulcia, sed quam debilia sint hæc eccoprotica, pervidet quivis, cui ea ipsa, cum purgandi requisitis, supra memoratis, conferre lubet. Eliguntur ut plurimum nutrices ex feminis vilioris fortis, quas tristitia plerumque fata, suos infantes deserere, alienisque nutriendis inservire cogunt. Solidiori igitur & viliori cibo, laboribusque rudioribus, a prima inde infantia, assvetæ, postquam intra angustum conclave, desiderem vitam terere, laute vivere, multum ede.

edere, fortiter bibere incipiunt, *Plethoram*, *Lasciviam* ac tandem *Melancholiam* contrahunt: nemini enim non constat, delicatum cibum otiumque, cum crudo nutrimento & motu vehementiori commutatum, acidum spontaneum excitare, quod ipsum melancholiam generat; acidum autem illud vix sentit nutrix, prius quam in infantem transferatur malum, torminibus tandem & multo semet vomitu prodens. Ex coagulato denique lacte, tumet ac indurefcit tenelli stomachus, digerendis alimentis impar, virescunt excrementa, pallescit facies, oboritur frequens volatica, quam demum excipiunt Convulsiones aut etiam Hæctica puerilis; quod si in consilium vocatur medicus, præscribit laboranti *absorbentia*, quibus dolores leniantur, & *animam Rhabarbari*, quæ amaritudine sua acidum tollat, corroboret intestina ac primas vias purget; qua ratione sanitas quidem infanti redit; qui vero mox palindromen patitur, cum causa nondum sublata sit ac in nutrice latens, quovis momento repullulet. Et fatendum: medicos de hac re multum sollicitos fuisse; donec tandem periculum fecerunt, nutrici exhibendi plures doses *magnesiæ albæ*, quæ quidem est egregia, sed non semper his malis par. Nob. igitur Dn. Præsidi e re fore visum fuit, ut nutrix quotidie semissem horæ, ante prandium, motu musculari, vel idoneo exercitio, sudorem provocet; & ex hac quidem therapia longe certiores observati sunt fructus, quam ex optimis medicamentis infanti propinatis.

Tandem, uti diximus, vivendi ratione plethoricas, & libidinosiores admodum factas nutrices, plurima vitia infantibus instillare, probabile omnino est: nam condocet nos experientia, parentum adfectus & inclinationes in liberos transferri; quantumque lac ex mammis haustum huc conferat, testantur observationes pæne innumeræ a rei diæteticæ scriptoribus adductæ, quæ quidem totæ quantæ confirmant, nutricem lascivam, furto deditam, iracundam, Melancholicam aut hilarem, immo torvam & trucem, sui similes reddere alumnos. Narra-
 rat Deodatus, puellam quandam septem annos natam, quia a nutrice crapulæ dedita, nutrita erat, liquoribus inebriantibus nimium indulgisse. Diæteticæ scriptores referunt, Cæsaris Claudii Tiberii Neronis nutricem bibacem fuisse, unde insatiabili bibendi appetentia, per universam vitam laboravit ipse, adeo ut frequenter a Romanis per contemptum Caldius Biberius Mero dictus fuerit. Et hujus quoque antecessoris Caji Galigulæ nutrix, quo promte pulso mammis arriperet, sanguine eas illinere consuevit, quo, tam immanis & ferox factus fuerit, ut multa non solum homicidia ipse patraverit, sed & aliquando optaverit, ut toti humano generi unicum esset collum, quo maxima illud cum voluptate dissecaret. Huc etiam pertinent exempla veterum Heroum, qui puerulos suos lacte leonino nutriisse feruntur, ut inde virtute scilicet heroica præmuni-
 rentur.

Porro

Porro quam laxas habenas adfectibus suis sæpe concedant nutrices istæ, principiis justi & honesti parum imbutæ, toto die experimur, ac proinde, quo vehementioribus AFFECTIBUS agitantur, eo fortius tenellis animis illos infigi necessum est. Atrocissima omnium *Ira*, hominem in furorem agit, & vel unico momento, in rubrum, pallidum, fuscum, lividum convertit; ipse quoque chymus nutriens, ex eadem causa, fit acris & venenosus, vi drastici sæpenumero imprægnatus, unde lac naturam mitissimum non potest non aquæ fortis naturam induere; & observatæ nonnunquam sunt feminae, quæ, postquam ira celeriter intumuerant, pusionibus mammis admotis, cicutam quasi propinaverunt, atque sic sua culpa effecerunt, ut infans mox convulsiones passus fuerit, ac frustra retinentibus medicamentis, exspiraverit.

Solidiori itidem cibo & salsamentis ante assuetas nutrices, lautioris vitæ generis celeriter tædet, adeo ut delicias pristinas anxie circumspiciant; quale autem, (per antec.) nutrimentum, talis chylus; qualis chylus, tale lac, & in universum itatus infantis statui nutricis exactissime quadrat. Sic, quæ nutricem purgant, purgant etiam infantem; e. g. si inter olera *solanum officinarum* comedit femina, mali socium reddit ubera sua sumentem; falsa nutricis alimenta, scorbutum nutrito accelerant; unde sæpius factum est, ut dentes vix licet pullulantes, carie tamen confecti & tartaro obducti deprehensibili sint.

Rusticæ mulieres, dum laboribus suis quotidianis sudant, portione vini combusti, matutino præcipue tempore, delectantur, & vim fortissimi hujus liquoris, quamdiu in motu perpetuo versantur, optime quidem sustinent; sed postquam hoc otio & quiete frui cœperunt nutrices, longe aliter res se habet, & plus quam semel contigit, ut, quando nocte exhausto lacte, debilitatæ evigilaverunt, cum esurienti stomacho, memorato potu avidius sumto, consulere voluerunt, simul effecerint, ut infans uberibus admotus convulsionibus statim agitari cœperit, ac diem demum obiverit; quemadmodum magnus Boerhavius observavit: sæpe quoque animadvertimus, prosperæ valetudinis liberos, morte prorsus inopinata, ac inter amplexus nutricis celementer extingui, diætæ nutricis qui ignari fuimus.

Nec raro evenit, ut, dum parentes vicinos invisendi causa domum relinquunt, suam etiam libertatem Nutrices quærant, quo tempore, utpote ædibus calefactis jam adsuetæ, frigus facile contrahunt; & quamvis illas quidem parum hoc ipsum adfligat, verum tamen penes infantem tussim ciet ut plurimum vehementiorem.

Denegata, cui multum adsvenerant, venus, nutricum plurimas reddit hystericas, unde tenellos obnoxios faciunt flatibus, qui spasmis præcipue obortis, manifestantur.

Tritissima illa ac contagiosa Siphylitide per totam Europam late diffusa, prostibulisque & scortis, etiam ab infima plebe desumptis, hinc imprimis cor-
reptis,

reptis, non mirum est, si prodigia prorsus horrenda, nec nisi a nutricibus natales suos repetentia, sapissime comparent. Accidebat Stockholmiæ, A. 1740, ut infanti cujusdam Capitanei adjungeretur nutrix morbo venereo infecta, quem, simul cum lacte, nutriendo instillavit. Mater quæ solebat infantem matutino tempore, animi sui magis oblectandi, quam filioli lactandi causa, juxta se in lecto collocare, exanthematibus mammas deformari sentiebat; cui medendo malo, in subsidium adhibuit vetulam, quæ illito mammis unguento, materiam violentam ad interiora pellebat, verum enimvero, cum inflammationibus in collo abortis vim suam venenum mox proderet, femina sibi persuadebat, glandulos intumuisse, quod aëri se exposisset, aut potum nimis frigidum hausisset, unde nihil mali subesse cogitabat; at marito exulcerationes in labiis abortæ sunt, dum jucundo uxoris commercio fruebatur, superinductus vero Medicus venerei quidpiam adesse suspicabatur; varias propterea unctiones adhibebat, quibus tandem mercurialia admixta sunt, quo factò, inflammatio colli desinebat, indolesque morbi innotuit, in cujus originem cum accuratius inquisitum, compertum est, nutricem lue venerea pridem fuisse correptam. Domo igitur ejecta hæc, Libero cuidam Baroni se obtulit, ipsiusque infantem, debilioris utpote constitutionis, venenato lacte sine mora necavit. Cujusmodi exempla, in majoribus præcipue urbibus sæpius observare licet; Et quanquam Medicis exami-

nandæ fistuntur mulieres, tamen profunde latens venenum sagacissimum quemvis non nunquam fugit, ita ut salutis totius familiæ ab illis periculum longe maximum immineat.

Præterea intensissimum illum in libros amorem, instinctu naturali matribus insitum, nunquam capiunt nutrices, ejusque genium, utut imitentur, justum tamen gradum nunquam adtingunt. Confirmat experientia complures nutrices, quanquam præsentibus matribus, se infantum studiosissimas, omnium generum blanditiis, simulant; cum tamen extra conspectum parentum venerunt, eos haud secus ^{ac} angues, horrendum dictu! tractare, immo quassare, verberare, torquere, jactare, maledictisque proscindere, unde ob clandestina hæcce molimina illarum perniciose vagiunt sæpe, claudi, gibbosi, fistulosi redduntur infantes.

Præter ea Panphobian quandam parvulorum animis incutere solent, ut adultiores facti, per totam sæpe vitam tenebras & umbram graviter reformident.

Abundantia ciborum saginatae, atque otiosam degentes vitam, nutrices fiunt somnolentæ, adeo inter dormiendum pusiones nonnunquam suffocent, cum contrario per *σοργήν* matres soboli vehementer timeant, & studiosissime prævideant omnia ipsi nocitura, quam ob causam levius semper hæc obdormiscunt, & raro detrimentum nutriendis inferunt.

Infinitis etiam exemplis nos edocet experientia, propensum illum in liberos adfectum lactando,
 majo-

majora indies capere incrementa, & matres, majori prorsus amore illos amplecti liberos, quos suis uberibus nutriverunt, quam quos, si qui sint, nutricibus alendos commiserunt.

In Gallia aliisque regionibus, magis quam Suecia, usus invaluit, infantes statim post partum ad feminam quandam, ruri habitantem, & puerperio nuper defunctam, emittendi, ut ab illa nutriantur & educantur, sed præterquam, quod amor in pusionem proprium, adventitium reddat privignum, etiam sæpe fieri potest, ut rustico genere oriundam, loco nobilis, recipiant parentes, qui quidem, se deceptos esse vix percipere possunt, propter continuas faciei & lineamentorum omnium mutationes, ita sæpe evidentes, ut oculi qui statim a nativitate cærulei erant in subrubros, ipsique capilli in alium atque alium colorem transeant.

Ingenue tamen fatemur, infantibus conducibilis esse, ut lacte nutricis quam bubulo alantur: hoc enim, *a*) statim ac ex uberibus emulctum est, & frigescere incipit, crasin mutat, *b*) diverso sapore est, *c*) calore naturali, ei qui nutrietur, adprime necessario destituitur, ac si vel maxime, admoto igne calefiat, tamen ab ipso vase, cui infunditur, alteratur, *d*) sua natura plus acidi generat: Confirmant in rei fidem observationes Nob. D:ni Præsidis, in itinere Lapponico collectæ, agricolas quidem Vestrobothnienses, plurimos omnium fere nationum nostratum procreare liberos, solito tamen plures propter lac porrectum bubulum, vix habere re-
fiduos,

fiduos, ut taceamus magnam illam differentiam, quæ animalia anthropomorpha & pecora naturaliter intercedit; catuli nimirum ubera sugunt felium, hædi ovium, & vicissim; rarissime autem Phytivora Carnivoris, aut versa vice ubera porrigunt.

§. IV.

Nimis longi essemus, ac in voluminis molem, supra tenues nostras facultates, cresceret opus, si singula, quæ ad nobilem hanc materiam pertinent, persequi conaremur; sufficiat igitur dixisse, nutrices nunquam assumendas esse, nisi dura id svaserit necessitas. Optime autem suæ conscientiæ liberisque tenellis consulunt matres, si sacratas fœtui ab ipsa natura mammas huic non subtrahunt: Felicem prædicamus merito matrem, quæ quod æquum, quod honestum est, sancte servat, felicia auguramur infanti, cui suæ parentis, & corpus & mentem sano, ubera sugere contingit, nam nisi fata ipsi valde iniqua fuerint, habitum animi materni generosum, amorem virtutis sincerum, corpus sanum, nullaque peregrina tabe infectum, lætus, ex nutrimento reportabit.

Lemmatis enim instar hic adsumtum velimus, nutricibus ut plurimum adscribendam esse causam, cur nobiles degenerent, acutissimi hebescant, temperamentumque corporis optimum plures amittant, nec non quod plurimi infantes dum primum esse inceperunt, esse desierint.

T A N T U M.

DISERTATIONIS
AUCTORI Præstantissimo.

Surge Dioscorides, Chiron, Tu surge Machaon,
Et cineres paullum linque: redire licet.

Discipulus LINDBERG, vestigia Vestra premendo,
Arte parans laudem, nomina Vestra colit.

Ingenium monstrat sollers, monstrasse quod æquum est,
Conatum Momus vix neget esse bonum.

En! vos posteritas Majores semper honorat,
Pæonis & proles sic rediviva manet.

Clarus apud Danaos Podalirius arte medendi;
Nec minus est medicis Sala superba suis.

Hos inter Juvenem, quem Sudermannica tellus
Foverat, ipse cupit reddere Apollo suum.

Hinc ego non solus letor, letantur amici
Adstantesque vovent: sit Tibi Apollo favens.

Nutricum noxas memoras bene, soavis Amice,
Nutricumque simul commoda pauca refers.

Quam Tua pulchra fuit, commonstras, moribus altrix,
Quam Tua sit virtus pulchrior, ipse doces.

Non tam moris, quam amoris ergo
hos parit elegos

JOHANNES WALLIN.

'Min HERRE,

När J, min Herre, å daga läggen uti Edert wackra Akademiska arbete, huru Mōdrar, rå the förmena sina spåda Foster theras första och naturliga rättighet, förwända sig uti *Stjufmōdrar*, jag menar, då de åt *Ammor* anförtro sin unga litsfrukt: wisen J, min Herre, tillika, at Lärdoms-Gudinnan ej warit Eder *Stjufmoder*, såsom at hwilken J sugit en ådel wisdoms mjölk. War ock förlåkrad, at ALLMAGTEN skall gynna Eder flit och dygd min Herre, och under ett så fällt förmynderskap kunnen J af utlädd möda lofwa Eder en ömnic skörd. Dessa förmåner skola ej allenast i gemen fågna dem, hwilkas helsa betarfwar E'r hjelp, utan ock i synnerhet Edra wänner, i hwilkas antal jag hoppas att få wara.

ISAC OL. GRUFBERG.